

Sveriges förenade studentkårer

Handläggare: Tove Ahlsten

Datum: 2015-02-27

Dnr: PU2-9/1415

Remiss: Kvalitetsutvärdering av utbildning på forskarnivå (Rapport 2014:18)

Sveriges förenade studentkårer (SFS) har av Universitetskanslersämbetet getts möjlighet att framföra synpunkter på förslaget till ny metod för "Kvalitetsutvärdering av utbildning på forskarnivå" (Rapport 2014:18).

SFS inkommer här med sitt remissvar.

Dag som ovan,

Johan Alvfors

Vice ordförande, SFS

johan.alvfors@sfs.se

08-545 701 07

Tove Ahlsten

Utredare, SFS

tove.ahlsten@sfs.se

08-545 701 11

SFS remissvar: Kvalitetsutvärdering av utbildning på forskarnivå

Inledning

SFS har tillsammans med organisationens doktorandkommitté tagit ställning till förslaget om ny kvalitetsutvärderingsmodell för forskarutbildning. Till grund för SFS remissvar ligger även en enkätundersökning som skickats ut till samtliga doktorander vid flera svenska lärosäten, och som därigenom getts möjligheten att lämna synpunkter på Universitetskanslersämbetets (UKÄ:s) förslag.

Övergripande synpunkter

SFS välkomnar förslaget om ny modell för utvärdering av forskarutbildning. I sin helhet har modellen potential och den pilotomgång som kommer att starta under våren 2015 kommer att tillföra värdefull kunskap för vidare utveckling av kvalitetsutvärderingssystem för utbildning.

Med detta sagt är det SFS åsikt att ett effektivt och utvecklingsdrivande kvalitetsutvärderingssystem förutsätter ett starkt ägandeskap från lärosätenas sida. Det är endast lärosätena tillsammans med studenterna som har kunskap att definiera och avgränsa kvalitet som företeelse. SFS motsätter sig av den anledningen utredningens förslag om att överlåta ansvaret för utvärderingarna på en extern part (UKÄ) – dock bör UKÄ sätta tydliga riktlinjer för lärosätenas kvalitetsarbete. Av samma anledning motsätter sig SFS även utredningens förslag att redan hösten 2016, efter att pilotomgången genomförts, starta utvärderingen av all utbildning på forskarnivå i UKÄ:s regi.

Utgångspunkten för SFS ställningstagande om nationell kvalitetsutvärdering av utbildning är att lärosätenas själva bör ansvara för och organisera den externa granskningen. Ett systematiskt och kontinuerligt utvecklingsarbete som strävar efter att förbättra utbildningen för studenter kräver ett stort ansvarstagande från lärosätenas sida. Ett system sådant system förutsätter i sin tur tydliga riktlinjer som sätter ramarna för utvärderingen och som säkerställer ett starkt studerandeinflytande. Utvärderingsmodellens största potential ligger enligt SFS i att utveckla lärosätenas interna kvalitetsarbete och modellen innehåller flera delar som är intressanta att arbeta vidare med. Modellens vägledande principer med fokus på måluppfyllelse, doktorandperspektiv och utbildningens användbarhet är något som bör kunna rymmas inom ramen för lärosätenas interna kvalitetsarbete.

Under hösten har SFS varit mycket positiva till det arbete som regeringens utredare Harriet Wallberg har gjort för att ta fram ett utvärderingssystem för högre utbildning, där en huvudkomponent är kvalitetsgranskning av lärosätenas kvalitetsarbete. Det är just ett sådant system som ger lärosätena ägandeskap över sitt kvalitetsarbete. Till exempel ökar möjligheten till synergieffekter mellan olika verksamheter och kvalitetsgranskningar när lärosätena själva kan organisera sin granskning. De metodförslag som den föreslagna utvärderingsmodellen för forskarutbildning innehåller borde i viss grad kunna fungera som riktlinjer eller krav för lärosätenas egen utvärdering av sin forskarutbildning.

Visserligen finns en komponent i Wallbergs förslag som innebär direkt granskning av utbildningen från UKÄ i så kallade nationella granskningar. En översyn av all forskarutbildning är visserligen behövlig, men SFS ser ändå inte att det behöver ske i UKÄ:s regi och inte med en cykel.

Forskarutbildningsmiljön, individuella studieplaner & intervjuer

Forskarutbildningsmiljön är inte forskningsmiljön

SFS anser att det finns risk för att betydelsen av **forskarutbildningsmiljöns omfattning och kvalitet så som den definieras i förslaget** övervärderas i det föreslagna systemet.

SFS vill understryka att forskningens kvalitet inte är det som avgör om en forskarutbildning är av hög kvalitet eller inte. Utredningen förslår att en av systemets huvudkomponenter ska utgöras av **forskarutbildningsmiljöns omfattning och kvalitet**. Problemet är att den forskningsmiljö som finns i doktorandens närhet inte nödvändigtvis är lika med forskarutbildningsmiljön. Att som doktorand ha tillgång till en god forskarutbildningsmiljö är nödvändigt, för att en utvärdering av den ska säga något om utbildningskvaliteten måste andra faktorer inkluderas i begreppet. Sådana faktorer är till exempel kopplade till handledning, studiemiljön, pedagogiska metoder, utbildningsupplägget och forskarutbildningens integration med forskningen stå i centrum eftersom dessa är grundläggande kvalitetsfaktorer för forskarstuderanden.

Individuella studieplaner är viktiga ur systemperspektiv

SFS stödjer förslaget att inkludera forskarstuderandes individuella studieplaner samt intervjuer med nuvarande och disputerade doktorander och lärar- och handledarrepresentanter i bedömningsunderlaget.

SFS vill påpeka att individuella studieplaner är något som många doktorander i nuläget uppfattar vara en ren formalitet och som därför säger lite om den enskilda doktorandens utbildning. Detta är viktigt att ha med sig in i den pilotomgång som ska starta under våren 2015. Trots detta upplever många doktorander att de individuella studieplanerna kan komma att bli ett bra verktyg i bedömningen av utbildningens kvalitet. För detta krävs det att studieplanerna, till skillnad från nu, behandlas som ett levande dokument genom hela utbildningen. Därför är det också viktigt att de individuella studieplanerna utvärderas systematiskt efter tydliga kriterier knutna till utbildningens mål i all utvärdering av forskarutbildningen.

Intervjuer ett centralt verktyg

SFS anser att intervjuer är en bra metod för att få insikt i forskarutbildningarna och dess kvalitet. Intervjuer är både tidskrävande och kostsamma varför urvalet av intervjupersoner bör vara väl avvägt och eftersträva efter hög representativitet. I urvalet av forskarstuderande bör hänsyn tas bland annat till kön samt vilken form av finansiering doktoranderna har under utbildningen. Det är även viktigt att inkludera internationella forskarstuderande. SFS vill påpeka att en doktorand kan uppleva en beroendeställning till sin handledare, institution och universitet. Av denna anledning är det viktigt att skapa en trygg intervjusituation. Ett

sätt att stärka doktorandperspektivet är att intervjua fler forskarstuderande än universitetslärare och handledare samt att inkludera disputerade doktorander och alumner. De sistnämndas åsikter är värdefulla eftersom de inte längre nödvändigtvis är i beroendeställning till universitetet och därför kan reflektera friare. Alumner har också möjligheter att bedöma hur användbar utbildningen är på ett annat sätt än studenten genom att de kan avgöra om det till exempel är möjligt att använda kunskaperna både inom och utom akademien.

Doktorandperspektivet

Det är viktigt att utbildningen bedöms ur de forskarstuderandes perspektiv. Även om det är intentionen i förslaget, menar SFS att doktorandperspektivet kan förstärkas ytterligare. Bland annat bör det framgå hur forskarstuderande ska vara delaktiga i självvärderingen. För att fånga upp doktorandperspektivet bör också intervjuerna få en mer central roll.

Utbildningskvalitet är ett komplext begrepp som alltid måste tolkas utifrån den studerandes upplevelse av utbildningens användbarhet och utbildningens mål. Förtroendet för många typer av utvärdering är lågt bland många doktorander. Därför är det extra viktigt att ett stort ansvar läggs på de organisationer där de själva är delaktiga - lärosätena - och att det ansvaret följs upp. Det är också viktigt systemet är utvecklingsfokuserat. Det kan det bli genom att systematiskt angripa kända systemfel, till exempel bristande handledning, bristande dokumentation (till exempel saknade eller ofullständiga individuella studieplaner), otrygga arbetssituationer och genom att inkludera ett likabehandlingsperspektiv.